

ir hamrinum gjörd.

– Tá ið so hvalbingar høvdu fingið »retirade« uppi undir hamrinum, eitt til gentur og eitt til gentur, hendi tað stuttliga, at sandvíkingar vildu vera líka finir, so haðani kom krav um eisini at fáa »retirade« í skúlan í Sandvík.

– Men tá segði sóknarstýrið, at í Sandvík var óneyðugt at gera »retirade«, tí nær búið fólk so tætt við skúlan, at tey kundu saktans hjálpað við tað.

Ótal av álitisstørvum

Johannes Andreas Næs fortaldi eisini, at tá á døgum var lærarin miðpunktur í bygðini.

Sum dømi um tað nevndi hann tey álitisstørv, sum Óli Niklái hevði.

Hann var lærari frá 1972 til 1920.

Hann var sóknarstýrislimur í 40 ár og sóknarstýrisformaður í 27 ár.

Hann var valfrystiðumaður í 25 ár.

Hann var deknur í 16 ár og kirkjuverji í 20 ár.

Hann var »observer« fyri »meteorologisk institut« í 28 ár.

Hann var formaður í P/F Immanuel í 18 ár og nevndarformaður fyri koladriftini í Prestfjalli í 22 ár.

Hann var lógtingsmaður í 10 ár.

Harumframt vóru álitisstørvini sambært grannastevnuviðtøkum og á annan hátt:

»Kredsbestyrer for Suderø Forsikringsforening for ulykkeseftersøgt« í 5 ár.

Hann var »tilsynsmænd for ødelæggelse af ravnens yngel« í 20 ár.

Hann var eisini »tilsynsmænd for feilulendi Villingberg og Urdni og Grimsfjall« í 20 ár.

Afturat tí var hann grannskoðari »for regnskabet for statens kuldrift i Hvalba« í 6 ár.

Hann hevði eisini tilsyn for statens kulminer.

– Óli Niklái søkti um at sleppa frá sum lærari í 1919, tá ið hann var 69 ára gamal, men teir vildu ikki lata hann sleppa frá tá.

– Tískil slapp hann ikki at leggja frá sær fyrr enn í 1920, tá ið hann var næstan 71 ára gamal.

– Nakað seinni fór hann niður til Keyptmannahavnar til sonin at ferðast, og har doyði hann í 1924. Hann er grivin í Vestre Kirkegaard.

Gávan var ov stór

Eina líta søgu hevur Einar Skaalum fortalt Johs. Andreas Næs um pápa sín.

– Og hon er, at bóndin, sum tá var í Dímun kom til Hvalbiar at fáa Óla Niklái at læra seg at lesa. Og tað gjørdi hann.

– Dímunarbóndin lærði at lesa, men gleðin var stokkut, tí hann bleiv nokk so knappliga starblindur.

– Og nú, hann onga gleði hevði av bókum sínum longri, vildi hann geva Óla Niklái tær ið lön fyrri, at hava lært hann at lesa.

M.a. átti hann eitt leksikon í 19 bindum.

– Men tað vildi Óli Niklái ikki, tí hann helt tað vera ov stóra gávu at fáa. Teir samdust tó um, um Óli Niklái

Fitt av fólki var á kvöldsetuni í Hvalba. Tey hoyrdu m.a. Johs. Andr. Næs fortelja brot úr hvalbiar Skúlasøgu. M.a. um, tað ferðina tá bygðin fór í tvínningar, og endin varð, at privatskúli varð stovnaður

skuldi keypa bókurnar frá honum fyri lagaligan prís.

Umroðuna av Óla Niklái endaði Johannes Andreas Næs við tveimum smáum brotum úr tveimum vitnisburðum um hann.

Í einum vitnisburði í 1900 sigur A.C. Evensen, provstur um Óla Niklái, at »jeg kan derfor med sandhed give ham det vidnesbyrd, at han er en af vores dygtigste lærere her på øerne...«

Í 1916 var Ostenfeld, biskupur á Sælandi, í Føroyum, her hann vitjaði ymsar skúlar, m.a. skúlan í Hvalba.

Frá honum fær Óli Niklái Skaalum hetta skoðsmál, at í skúlanum var »...tilstanden meget tilfredsstillende og lærer Skaalums undervisning, dygtig...«

80-90 børn mátti ein lærari klára

Aftaná Óla Niklái kemur sonur hansara Jens Pauli Skaalum, og hann er frá 1920 til 1960.

– Tá ið hann verður lærari, eru framvegis eini 90 børn í skúlanum.

– Áðrenn Jens Pauli kom, hevði gamli Skaalum søkt um at fáa ein annan lærara, tað søkti hann um longu í 1916.

– Nøkur ár fyrri tað, í 1909 bleiv hann leysur av Sandvík, tí tá fingi sandvíkingar lærara.

Men hvalbingar søgdu, at 80-90 børn var ikki meiri enn hvat ein lærari átti at klára.

Og harvið bleiv tað.

Fingur privatskúla

Í 1923 eydnaðist at fáa ein annan lærara, tað varð Einar Skaalum.

Einar Skaalum var í tvey ár, til 1925, tá ið hann fór til Vágs.

– Tá ið Einar var komin, hendi tað keðiliga, at hvalbingar dámdu ikki, at tað skuldi vera tveir lærarar í Hvalba.

– Tað førði til, at tað varð stovnaður privatskúli, sum vardi í fimm ár

– Bygðin var at kalla farin í tvínningar. Jens Pauli og Einar søtu við helvtini av bygðarbørnunum í skúlanum og Hans Pauli Holm, sum hevði realpróg, og hevði verið lærari í Skúvoy, varð biðin at koma at undirvísa børnunum í privatskúlanum, sum helt til í barnaheimi hansara, Við Bakkhús.

– Úti í Nesi var privatskúlin hildin hjá Jacob Ludvig, Jacob á Gørðum, og har undirvísti Hans Pauli Holm annanhvønn dag.

Tann vanligi skúlin var úti á Breyt.

– Tá ið Sandvík fekk sín egna lærara í 1909, varð Nes lagt til sandvíkslærarin.

5 krónur um mánaðin

Tá var skúlin í Nesi hjá Jacob á Gørðum. Hann bant seg til at hýsa skúlanum í fimm ár fyrri 48 krónur um árið.

Í 1920 flutti skúlin út á Breyt.

(Men privatskúlin í Nesi, sum kom 1923 bleiv so aftur hjá Jacob á Gørðum)

– Í 1928, tá ið privatskúlin endaði, fór Hans Pauli Holm niður á lærarskúla.

– Tá kom Niels Winther Poulsen at verða lærari í Hvalba og hann var til 1931.

Tá varð embætið lýst leyst aftur, og tá fekk Hans Pauli

Holm embætið, eftir at vera liðugur við lærarskúlan. Niels W. Poulsen bleiv so lærari í Sumba.

– Hans Pauli var lærari í Hvalba til 1946. Tá kemur Tormann Sørensen og varð lærari til 1978.

– Jógvann Nattestad bleiv lærari í 1959 og varð lærari til 1975.

– Steingrím Niclasen var lærari frá 1960-63. Jens Marius Hentze kom í 1964, men var bara eitt ár, og Levi Niclasen kom í 1967.

92 oyru afturfyri

Í Sandvík var Theodor Dahl lærari frá 1909-15.

Tá kom Sigríð Debes úr Mortansstovu í Havn. Hon var lærari til 1920.

– Tá ið hon byrjaði í 1915, vóru 12 børn í Nesi, 21 í Sandvík og 88 børn í Nesi.

Johannes Andrias legði afturat, at tað hendi, at hvalbingar og sandvíkingar máttu fylgja Sigríð um eggina í óveðri.

– Í 1915 tóku teir 92 oyru fyrri eina slíka skjútsferð. Áið eftir hækkaði tað til 95

oyru.

– Tá kostaði ein telefon-samrøða 3 oyru.

– Einaferð sigldu teir lærarinduna úr Nesi til Sandvík við motorbáti, tað kostaði 3 krónur.

– Tá ið Sigríð fór í 1920, kom Karin Mikkelsen, Karin hjá Jenisi í Búð, hon er til 1929, tá kom Martin Joensen og hann sat til 1944.

Sofus Petersen sat til 1951, tá kom Jacob Olsen og hann sat til 1984.

Fór við brúðrini í fýramannafarinum

Johannes Andrias Næs fortaldi at enda eina søgu um hesa Sigríð Debes úr Havn.

– Hon var trúlovað Tummas Georg Thomsen úr Sandavági. Tey høvdu lisið saman á lærarskúlanum og hann varð nú blivin lærari í Frøðba.

– Hesin Tummas Georg átti eitt fýramannafar og hann var raskur at rógva út.

– Men hann róði ikki bara út við fýramannafarinum. Hann róði eisini til Sandvíkar at friggja.

– Í mai 1917 mánaði á 1917 giftust tey bæði í Sandvíkar Kirkju.

– Men tá ið tey vóru gift, fóru tey bæði í fýramannafari og hann róði síðani til Frøðbiar, har tey hildu brúðleyp í barnaheiminum hjá gamla landslækanum.

Bíðaðu í átta ár

Skúlin í Nesi varð bygður í 1928.

– Tá vóru tað átta ár síðani, at tey í Nesi vóru farin at geva ílt av sær, tí í 1920 skriva Nesfólk undir bræv til skúlamyndugleikarnar at mótmæla, at børnini skulu ganga líka heim í Garðsina í skúla.

– Tey kravdu, at antin varð skúli bygður í Nesi, ella skuldi lærarin koma út í Nesi at undirvísa.

– Niels Vinther Poulsen gekk út í Nesi til 1931 og Hans Pauli Holm til 1933.

– Tá fekk Nes sín egna lærara, tað var Hans David Petersen, sum sostatt varð fyrsti, einsamali lærari í Nesi.

Hann var lærari til 1937.

Búði á loftinum

Hann búði uppi á loftinum í skúlanum, men var í kosti hjá fólki, mestu tíðina á Brekku.

– Í 1937 kom Tormann Sørensen, og tá bleiv so mikið gjørt við skúlan, at hann kundi búgva í skúlanum. Loftið varð innrættað og so var tikið burturav skúlastovuni og ganginum til læraraíbúð.

– Tá ið Tormann fer í 1946, bleiv Oliver Schrøter lærari og hann flutti eisini inn í skúlan, men tað var ikki leingi, at hann búði har, tí hann bygdi og tá koma skúlahúsin at standa tómt.

Johannes Andrias Næs endaði sína forvitnisligu og stuttligu søgubrot við orðunum, sum Eivind Vilhelm, varabispur byrjaði vígslutalu sína við, tá ið nýggi skúlin í Hvalba var vígdur fyrri 25 árum síðani.

Tað er eitt orð frá sálmi 90, ørindi 17:

Harrans Guðs várs yndi yvir okkum veri! Tað, várar hendur havast at, fyrri okkum tú fremji! Ja, frem tú hunda-verk vár!

Fólk lurtadu ógvuliga hugagóð eftir søgubrotunum hjá Johannes Andrias Næs á kvöldsetuni í Hvalba. Hann fortaldi teimum m.a. um, hvussu læraranir máttu ganga ímillum bygðir. Var tað neyðugt at fylgja lærarinduni ímillum Sandvík og Hvalba í óveðri, kostaði tað nøkur og 90 oyru. At stíma hana yvir, kostaði 3 krónur.